

Hvad mine Foredragsrejser angaar, tilhører de nu Fortiden. Mit svagelige Helbred har i over et Aars Tid hindret mig i at tale ved mere end nogle faa store Møder. Mine Rejser er heller ikke mere saa nødvendige som før. Mange og udmærkede yngre Talere er traadt til, og Interessen har spredt sig over hele Landet.

Men jeg vil dog, efter Opfordring, sige noget om, hvordan det var for 6-7 Aar siden, da Bevægelsen var ny. Det kan muligvis opmuntre dem, der andre Steder vil paatage sig lignende Foretagender.

Dengang var Interessen for politisk Valgret begrænset til et ikke særlig stort Antal Kvinder i de større Byer. I de mindre Byer og i Landsbyerne var der meget sjælden nogen, der brød sig om Sagen.

Og de interesserede syntes at betragte Maalet, som noget, der tilhørte en fjærr Fremtid, og ikke som en Virkelighed, der skulde arbejdes for allerede den Dag i Dag.

Borgmester Lindhagens Forslag 1902 gav Signalet til Kampen. I Stockholm, Göteborg, Helsingborg og Lund dannedes snart Valgretsforeninger, men alle andre Steder forholdt Kvinderne sig rolige.

Da begav jeg mig paa Vej som en absolut Begynder i Kunsten at tale offentlig.

Det sværeste var at faa alt det praktiske ordnet paa de forskellige Steder, og — i Begyndelsen — at formaa Mennesker til at komme og høre paa et saa upopulært Emne. Men siden gik det over Forventning godt.

Ti naar en Sag i sig selv er retfærdig og god, behøver den blot for at vinde Tilhørerne at blive fremstillet fuldstændig klart og desforuden at blive baaret frem af den talendes egen Begejstring og brændende Tro.

Hvis den virkelig for den talende er en Hjertesag, der fylder hende med hellig Iver til at forkynde den for andre, saa er en Times Foredrag nok til at gøre den til en Hjertesag endog for de fleste Tilhørere.

Naar Foredragene var forbi, var

der altid et tilstrækkelig stort Antal, der tegnede sig til at danne en Valgretsforening. Naar der alligevel ikke altid blev nogen saadan, beroede det paa Vanskeligheden i at faa en Formand.

Kvinder har i Reglen alt for lidt Selvtillid, naar det drejer sig om at tale offentlig. Kunsten er ikke saa stor, naar man blot har lidt god Vilje og faar lidt Øvelse. Jeg har Lyst til at raabe til alle Kvinder: »Prøv paa det, saa skal I se, at det gaar! Kvindernes Frigørelse er et saa stort Maal, at det fortjener, at man vover noget for det.«

Ofte er Kvinder indtil Yderlighed bange for at gøre noget, som kunde paadrage dem Mænds Uvilje, eller endnu værre — deres Spot. Nu har dog Mændene — lidt efter lidt oven i Købet i de mindste Smaabyer — vænnet sig til Tanken om Valgret for Kvinden. Mange har intet imod, at deres Hustruer virker for denne Sag. Atter andre »forbyder« deres Hustru at gaa ind i en Valgretsforening. Derved opnaar disse Mænd dog kun at reklamere for den Sag, som de afskyr.

I en lille By, jeg kom til, havde Mændene »forbudt« deres Hustruer at tage imod mig i deres Hjem. Damerne lejede da et Værelse til mig paa Hotellet og gjorde i Stedet for en stor Fest for mig efter Foredraget.

Om Formiddagen havde de været enige om at spadserere med mig paa Gaden for at vise, at en Valgretskvinde kan se ud akkurat som andre Kvinder. Resultatet blev, som man havde ønsket, — fuldt Hus om Aftenen.

Ellers har jeg i Almindelighed set de smukkeste Beviser paa Gæstfrihed. Og Mændene — baade Journalister og andre — har været meget imødekommende overfor mig og ikke vist mig nogen Modstand, som kunde volde mig Ubehageligheder. Men jeg har været forsigtig i mine Foredrag, hverken »lærd« eller udfordrende.

Jeg har haft mange rørende Beviser paa, at mine Ord har gjort

Virkning. F. Eks. opsøgte en gammel hvidhaaret Provst mig Dagen efter et Foredrag og takkede mig med disse Ord: »Aldrig havde jeg troet, at nogen kunde overtyde mig om, at Kvinder burde deltage i det offentlige Liv. Det forekom mig at være usmageligt, ja en Ulykke. De har Ret — der er Brug for Kvinden især til at lede Fattigvæsenet; og det vil jeg nu arbejde for.«

Saadant noget opmuntrer i høj Grad til nye Anstrængelser.

Eller naar en fattig Hjælpekone, som i Aarevis har forsørget sin for-drukne Mand, kommer og takker med Taarer i Øjnene.

Der kan ogsaa hænde morsomme Ting. I en Pigeskole delte Pigerne sig i 2 stærkt modsatte Partier; det ene forsvarede Kvindevalgret, det andet stillede sig fjendtligt til Sagen. De forsvarende havde været til Foredraget, de andre havde hørt hjemme, at Valgretten skulde være noget rigtig væmmeligt noget. Der fældedes oven i Købet hede Taarer i Striden.

Almuen paa Landet tager Sagen simpelt og naturligt: »Hvorfor skulde hun ikke have Valgret ligesaa godt som jeg?« sagde en Husmand, og det, tror jeg, er den almindelige Mening der.

Modstanden har forekommet mig at være størst i de Stiftsbyer, hvor Biskoppen har misbilliget Sagen, og i de Byer, hvor der har ligget en stor Mængde Militær. En Undtagelse er dog Søofficerernes Fruer; blandt dem er Interessen tværtimod usædvanlig stor. To Steder bestod mit Publikum for Størstedelen af Flaadens Officerer og Underofficerer med deres Damer.

Paa Vestkysten og flere andre Steder har jeg mærket Modstand fra Gejstlighedens Side. Andre Steder har Præsten derimod hjulpet mig og selv varmt talt vor Sag.

I det hele kan jeg ikke nok prise den gode Jordbund, som jeg har saaret i. Jeg har lært at beundre Sverrigs Kvinder. Paa en vis Maade er de til-